

Kimberly Peirce. Foto: Bill Matlock

AV FREDRIK SAHLIN

En verklig tragedi

Under filmfestivalen i Stockholm i november förra året var det framförallt en film som fick uppmärksamheten och priserna; *Boys don't cry* – en spelfilm baserad på en verklig händelse från 1993 där

Brandon Teena (eller Teena Brandon, som hon egentligen hette) blev våldtagen och mördad efter det att hennes nyvunna vänner insett att den unge charmören som de kände som Brandon, egentligen var en ung kvinna. Lovorden är befogade. Den debuterande amerikanska regissören Kimberly Peirce har utan tvekan skapat en stark och ibland smärtsam film om utsatthet och vådan av att odla sin individualitet.

Zoom träffar Kimberly Peirce på ett hotellrum fullt av övervakande filmbolagsfolk och väntande journalister som står i kö för sin tur vid mikrofonerna. Kimberly Peirce ger ett mycket stramt och affärsmässigt intryck, och skulle någon säga att hon har gått samma

kurs i social kompetens som Madonna, skulle det inte komma som en överraskning. Den blå slingan i det svarta håret matchar den blå dräkten, hon darrar aldrig på målet och pratar på räls – men har också en hel del att säga.

Framförallt verkar hon vara genuint engagerad i fallet Brandon Teena. Hon återkommer ideligen till frasen: I fell in love with Brandon... Min första fråga blir därför om det fiktiva, istället för det dokumentära, porträttet är att föredra om man ska göra en verklig person rättvisa.

– Artiklar och dokumentärer är värdefulla som sådana men en spelfilm erbjuder en närhet som inget annat media gör. Jag skulle ge vad som helst för att vara med den där kvällen när den här ensamma, fattiga arbetarklassflickan för första gången transformerade sig till pojke, för att få komma in under skinnet på henne, att få se honom i livet. En spelfilm kan åtmins-

tone till viss del göra det. Vi får vara med honom på plats, i rummet där det hände, när det hände.

Som den uppmärksamme läsaren noterar byter Kimberly Peirce ibland genus på Brandon när hon pratar om honom/henne. En tecken gott som något på komplexiteten i den berättade historien – en komplexitet som Kimberly Peirce kämpade hårt för att åskådliggöra.

– De artiklar som skrevs i samband med dådet koncentrerade sig på brutaliteten; på våldtäkten och mordet. Men det gav mig ingen djupare förståelse för vad som verkligen hände. Om man bara hoppar fram i skeendet, direkt till våldet, missar man de inblandades speciella relationer. Man måste väga in alla omständigheter, som klasstillhörighet, deras emotionella bakgrund, motiven hos de unga män som dödade Brandon.

Att som Brandon göra ett könsbyte (om än ej fysiskt fullbordat) mitt i ett machobetonat Nebraska är naturligtvis inte att rekommendera. På ett ställe där helgnöjet är att släpa varandra bakom en pick-up, finns inte mycket förståelse för en outsider. Denna omständighet i det lilla och samhällets intolerans i det stora, är enligt Kimberly Peirce de grundläggande orsakerna till tragedin. Hon talar om nedärvt våld och om bräckliga förebilder för de unga männen. De två som mördade Brandon var till en början hans vänner, de attraherades av Brandon eftersom han på sätt och vis var som en lustig lillebror. Brandon bidrog med en intimitet som de andra saknade i sina liv men när sanningen uppdagades blev de båda, som ju också var ganska unga och ifärd med att hitta sin manlighet, hotade av Brandons könsöverskridande.

Ska man döma efter filmen ter sig Brandon mycket naiv. Han kastade på sätt och vis sig själv till vargarna, och det visar sig att Kimberly Peirce i ett första manuskeende hade skissat på en "cool" och världsvan Brandon (vilket också insinuerar att den bild av Brandon hon sedan valde inte nödvändigtvis är den sanna).

– Men det blev helt fel. Charmen med Brandon är ju just naiviteten, han planerar inte, han agerar spontant, han är full av lögnar och dessutom en småtjuv som stjal sina flickvänners kreditkort och sedan blåskar. Han var en drömmare, och det var mycket det som många flickor föll för.

Kimberly Peirce arbetade i nära fem år med filmens förarbete. Hon besökte mordplatsen, pratade med alla inblandade, övervakade rättegången, analyserade fakta. Allt för att på något sätt, som hon själv i en tidigare intervju har sagt, bringa reda i kaoset. Är det överhuvudtaget möjligt?

– Nej, inte helt och hållet. Inte mer än vi kan förstå meningen med livet, men jag tror att man måste försöka. Jag ville göra det så trovärdigt som möjligt, vända den här tragiska historien till ett engagemang ut i ett Amerika som är så inpyrt av våld. Min kultur var inte moget för den här filmen när det hela hände men nu har den här sortens våld spritt sig från marginalise-

rade grupper till medelamerikanen. Och nu, när vanliga vita människor mördas i skolor och andra allmänna platser börjar samhället sakta erkänna problemet.

Det är lätt att bli deprimerad när man ser Kimberly Peirces film, att tycka att det är en rutten värld vi lever i, men hon säger att det inte är de känslorna hon vill väcka.

– Jag tycker inte alls att det är en rutten värld, det är självklart mycket tragiskt att det ser ut som det gör, men min motivation var inte att bara visa upp våld. Om man gör det utan att också bidra med en djupare, emotionell förståelse sviker man Brandon, och brutaliserar publiken. Men om jag har lyckats återge all den kärlek som Brandon gav och sökte, hans själs kreativitet, inger filmen förhoppningsvis också ett hopp.

Kimberly Peirce syftar till slutscenerna där Lana, Brandons flickvän, efter hans död får kraft att lyfta sig ur sin känslomässiga misär. Hans offer ger henne ork att ge sig av.

– Det var ett högt pris, visst, men publiken kan förhoppningsvis, precis som Lana, få styrka att lämna inrutade tankemönster. Kanske kan filmen lära oss något, kanske kan den få folk att resa sig upp och säga att nu får det vara nog: människor måste tillåtas ha sin individualitet, leva som de vill, älska vem de vill.

Det är, som kanske kan läsas mellan raderna, en mycket bra film men under-tecknad har ändå några invändningar: som att historien ibland känns aningen tillrättalagd för att passa in i en klassisk ramberättelse om omöjlig kärlek. Kimberly Peirces film har även fått liknande kritik från annat håll, inte minst från dem som nyligen gjorde dokumentären *The Brandon Teena Story*. De hävdar att Kimberly Peirce har förskönat och förenklat ett komplext skeende. Den hittills vältalande Kimberly Peirce blir, när detta kommer på tal, mer avvaktande.

– Det har jag inte hört något om. Vilken konstig reaktion, säger hon lite buttert. Man kan tycka att alla borde få berätta den historia som de vill...

När jag påstår att det känns som om att se en Romeo och Julia i arbetarklassens USA, är Kimberly Peirce igång igen. Men hon väljer att ignorera kritiken, eller så tar hon det kanske inte som kritik, hon verkar snarare tycka att det är lika viktigt att ha en effektiv och rak berättarstruktur som det är att ha en bra historia.

– Så fort jag läste om Brandons öde sa jag faktiskt att "detta är en Romeo och Julia". Vi använde oss av den insikten, speciellt i klippningen, för att utforma historien efter det klassiska och det mest ekonomiska viset att berätta en historia. Det finns nedärvda psykologiska sanningar i Brandons öde och vi koncentrerade oss på dem. Men jag tycker ändå att jag lyckades i min huvuduppgift, det vill säga att göra Brandon så verklig och mänsklig som möjligt. Hans basala önskan, att bli älskad för den han var, är ju den mest grundläggande driften som finns.

Filmerna distribueras av 20th Cent. Fox 08-566 26107.